

AAN: de heer Plasterk, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
BETREFT: Rijkswet Koninkrijksgeschillen ([internet consultatie](#))

23 juni 2016

Beste minister,

Uw doelstelling met een snelle en eenvoudige invulling voor **Artikel 12a Statuut** is gelukt. Hierin wijkt u niet af van het pad van de tijdelijke regeling. Hierin zijn duidelijke keuzes gemaakt. In tweede lezing zijn er toch zorgwekkende kanttekeningen te plaatsen. Daar ga ik hieronder op in.

Het eerste wat afgevraagd moet worden is “wanneer wordt er aanspraak gemaakt op deze regeling/rijkswet?": Alleen wanneer er in de ministerraad van het Koninkrijk een conflict ontstaat die niet bijgelegd kan worden door de ministers en de gevolmachtigde ministers. Dus wanneer het ene land-vertegenwoordigende een principiële positie moet behouden terwijl het andere land-vertegenwoordigende principiële die positie veranderd wil zien... dat er geen compromis meer mogelijk is: een lokaal veto. Dit kan een conflict zijn tussen Aruba, Curaçao of Sint Maarten onderling, of anderzijds met Nederland. Er moet erkent worden dat Nederland hierin sterk oververtegenwoordigd is — immers de grondwetgever is de Nederlandse Staten-Generaal en regering; de Raad van State is een Nederlands orgaan die eveneens de grondwetgever adviseert — en dat staan op gelijke voet te betwijfelen is. Dat is ook waarom deze regeling geboden zou worden: als gelijken, op basis van argumentatie, het conflict aan de rechter voor leggen. Naar mijn mening voorziet deze regeling hier niet in.

Ten tweede moet worden gevraagd of het voorhanden conflict al een juridisch kader heeft: (a) is er nog geen relevante wetgeving? (b) wordt de relevante wetgeving momenteel gemaakt? (c) is er wel relevante wetgeving en wordt deze — direct of indirect — aangevochten en/of is onderling al conflicterend? Dit zijn de scenario's want immers anders is het conflict ambtshalve al beslecht met instemming met de gevolgen van het relevante juridische kader, zoals de bevoegdheidsverdeling. Maar, in alle drie scenario's krijgt de rechter een taak die ze verboden is, als gevolg van **Artikel 120 Grondwet** en het daaraan gekoppelde dogma “dat de rechter niet op de stoel van de wetgever mag gaan zitten”. De rechter zal doorverwijzen naar de wetgever omdat ze zelf als instantie zonder democratische legitimatie geen oordeel geeft over wetgeving. In scenario 'b' kan de wetgeving al ter advies bij de Raad van State liggen en dan is de termijn van twee weken mogelijk ook te kort. Naar mijn inzicht geeft deze regeling een valse indruk en maakt het rechtssysteem verder paradoxaal, omdat het Toetsingsverbod de rechtspraak in de weg staat.

Verder zijn deze vragen noodzakelijk te stellen:

3. Hoe garandeert de minister dat landen op gelijke voet bij de rechter verschijnen?
4. Hoe garandeert de minister dat de rechter ook daadwerkelijk onafhankelijk in het conflict staat?
5. Hoe garandeert de minister dat de rechter daadwerkelijk de benodigde rechtsmiddelen heeft om een conflict volgens **Artikel 12a Statuut** te beslechten?
6. Hoe voorkomt de minister dat Nederland haar machtspositie misbruikt, desondanks deze regeling? Met andere woorden: hoe garandeert de minister de soevereiniteit van alle landen binnen het koninkrijk?

7. Hoe voorkomt de minister dat Nederland in anticipatie van een mogelijke conflict al niet een wettelijke basis schept zodat de rechter niets anders kan besluiten dan het uitvoeren van wetgeving? Is dit geen misbruik van het Caribisch deficit? Is dit geen misbruik van de rol van wetgever die de regering heeft, terwijl ze (straks) in rijksverband een conflict heeft, terwijl de rechter de taak doorspeelt terug naar de wetgever, zodat de ministers eigen rechter kunnen spelen?
8. De Raad van State (AB) is de hoogste bestuursrechter. Moet **Artikel 12a Statuut** en deze regeling beperkt zijn tot alleen toegang tot de bestuursrechtspraak? Is RvSAB wel de juiste onafhankelijke instantie? Is een gezamenlijke kamer gevormd door de Hoge Raad en Raad van State of een Constitutioneel Hof niet beter?
9. Is de onafhankelijkheid van rechtspraak wederom ter discussie omdat de Afdeling Advies en de Afdeling Bestuursrechtspraak nog altijd onder hetzelfde orgaan (RvS) is ondergebracht en gezamenlijk geen scheiding der machten bewerkstelligd?

Met het onbeantwoord cq. onvoldoende beantwoord zijn van de bovenstaande vragen en de intentie (snel en eenvoudig) van de minister moet er worden afgevraagd of hier ter consultatie wel een juiste regeling ligt – een regeling die voorziet in het respectvol beslechten van koninkrijksgeschillen. Hier is ook de vraag gegrond of de minister de soevereiniteit van een land (via haar vertegenwoordigende) binnen het Koninkrijk respecteert, of dat het niet beter is dat geheel Caribisch Nederland een bijzondere gemeente moet zijn. De minister ontkracht niet de indruk dat Nederland geen “dictatoriaal” overheerser is. Eveneens is het terecht om af te vragen hoe de minister kijkt naar de rol van de onafhankelijk rechter, of dat de rechter wordt gebruikt als loze belofte.

Ik adviseer de minister en de gevolmachtigde ministers om voor de invulling van deze regeling advies in te winnen bij het *Cour constitutionnelle / Grondwettelijk Hof* van België¹. Immers zij beslechten conflicten tussen de gewesten, met ieder hun eigen wetgeving, gebaseerd op het genetisch gelijke rechtssysteem: de Grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden van 1848 én Europese wetgeving.

Ik adviseer en verzoek de minister en de leden van de Staten-Generaal (met o.a. ook mijzelf) in gesprek te gaan over Toetsingsrecht² en het gaan vormgeven van een Constitutioneel Hof. Op z'n minst is de grondwetswijziging van Halsema (TK 32334) nodig om het dogma in de rechtspraak ruimte te geven om te ademen en zich uit te spreken over het (potentieel ongewenst) handelen van de wetgever.

De *Memorie van Toelichting* leert dat de regering geen advies overneemt.

met vriendelijke groet,

Sent G. Wierda³
Lent (Nijmegen)

---

¹ <http://www.const-court.be/>

² <http://toetsingsrecht.nl/> (na de zomer zal deze website vernieuwd en uitgebreid zijn)

³ <http://sentwierda.nl/>